

חסד ואמת

פרשת לך לך

א. "וַיֵּלֶךְ אַבְרָם בְּאֶשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי ה' וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט"

כל הכתוב "וילך אברם... וילך אתו לוט" מיותר שהרי אומר בסמוך בסדר הודעת ההליכה (פסוק ה') "ויקח אברם... ויצאו ללכת", אכן כוונת הכתוב הוא להודיע חיבתו של אברהם שלא נתעכב אפילו שעה אחת אלא בגמר דברי ה' "לך לך" תכף וילך אברם ולא נתעכב לשום סיבה ועזב את אביו ומולדתו. ושעור תיבת כ"ף כאשר הודעת הזמן שהיה סמוך לדבר ה' אליו. והודיע הכתוב כי לוט, לצד דביקותו באברהם, הלך אתו, פירוש - לא לצד קיום מאמר ה', אלא ראהו הולך והלך עמו. וכוונתו בהודעה זו כי הגם שנתחכם אברהם לחפוז ללכת לבל יתחברו עמו ממולדתו ומבית אביו אף על פי כן לא הועיל בערך פרט זה והלך אתו לוט.

עוד ירצה להיות שאמר לו ה' הבטחות תועליות הרבה כשילך לו מארצו וכו', אם כן, הגם שילך יסבור הרואה כי אין להחזיק לו טובה על זה שאפילו קל שבקלים כשיראה כל התועליות ימהר ליסע, לזה הודיע הכתוב צדקותו של אברהם כי מה שהלך לא לצד הבטחות האמורות אלא לעשות דבר ה'. ודקדק לומר "כאשר דבר" ולא 'כאשר אמר' כמו שהתחיל בתחילת הפרשה – "ויאמר ה'" לאמת כדברינו. והוא, יש לך לדעת כי כל מקום שיאמר הכתוב דיבור יגיד על דבר קשה, והאמירה היא רכה. וכאן הזכיר בתחילת הפרשה "ויאמר ה'" לצד שכל הדבר הוא להנאת אברהם, ובמעשה אברהם אמר "כאשר דבר" פירוש שעשה הדבר לצד גזירת מלך עליו ולא לתועלת הנמשך לו.

עוד ירצה להודיע כי אברהם הלך כאשר דבר אליו ה' בסמוך, ומה נאמר בדברי ה', "אל הארץ אשר אראך", שלא הודיעו מקום אשר יבא שמה ואף על פי כן הלך מארצו וסמך על מה שיודיעהו ה' כשירצה מבלי חשוב לומר איך אצא מהעיר קודם שנדע המקום, וזה נסיון גדול, ואחר כך הודיע הכתוב הוצאת את אשר עמו שלא ניסה ה' אותם בדבר זה אלא הודיע המקום ואחר כך יצאו, והוא אומרו בפסוק שאחרי זה "ויקח אברם... ויצאו ללכת ארצה כנען", ולא הוצרך הכתוב להודיע, כי ה' הודיעו המקום, כי הוא מובן מעצמו. (ר' חיים אבן עטר, אור החיים)

ב. "אֲנִי מֵיְגַן לְךָ שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד"

נוכל להסביר את דקדוק הלשון שאמר הקב"ה לאברהם "שכרך הרבה מאוד", על פי הנאמר בתהילים (יח, כד-כה): "ואהי תמים עמו ואשתמר מעונוי וישב ה' לי כצדקי" כוונת הפסוק פירש הרב מהרי"ט ז"ל כך: כאשר אדם נכשל בעשיית עבירה, כל המעשה מתייחס אל האדם החוטא בלבד, לעומת זאת, כאשר אדם זוכה לקיים מצוה, ועושה פעולה טובה בעבודת ה', יש לו סיוע ועזרה מלמעלה, מה' יתברך. ואולם השי"ת מתחסד עמו, ונותן לו שכר שלם, כאילו האדם עשה את המצוה לבדו ובכוחות עצמו. וזהו פירושו: "ואהי תמים עמו" כאשר אהיה בתמימות עם הקב"ה, ואעסוק במצוות ומעשים טובים, יעזור לי על ידי "ואשתמר מעונוי", אך מנגד לא ימנע ממני הקב"ה מלשלם שכר טוב, רק "וישב ה' לי כצדקי כבור ידי ישיב לי", עוד אזכה לקבל שכר שלם, כאילו אני לבדי עשיתי מעשה הטוב. עד כאן דבריו. מעתה, כך אמר הקב"ה לאברהם: "אנכי מגן לך", שתוכל לעסוק במצוות ומעשים טובים, ולפרוש מן החטא. עם זאת, אל לך לחשוש שאמעט שכרך בגין סיוע והגנה זו, אלא "שכרך הרבה מאוד" כאילו עשית בכוחך במוחלט כל זאת. (עוד יוסף חי)

חכמת חיים

- א. "החכמה מאין תמצא" ואיזה מקום בינה"
- ב. "על ידי דאגה בלב, נופל על האדם אימה ופחד"
- ג. "אין גוזרים גזרה על ציבור אלא אם כן רב הציבור יכולין לעמוד בה"

לעילוי נשמת אסתר (סטלה) בת שמחה

אמן